

2.1.1 Bepaling

Bij de grensbepaling (ook: grensvaststelling; *allocation* in het Engels en Frans) wordt politiek beslist over de verdeling van een gebied tussen twee of meer partijen. Soms gebeurt de grensbepaling niet door twee (of meer) staten die onderhandelen, maar wordt het opgelegd (bijv. door een koloniale mogendheid zoals de zgn. Sykes-Picot-grens in het Midden-Oosten tijdens de eerste helft van de 20^e eeuw, “*drawn with a stroke of a pencil across the map of the world*”¹).

Er zijn twee hoofdsoorten grenzen die bij de grensbepaling in overweging kunnen genomen worden: de geomorfologische (of fysiografische) grenzen en de antropogeografische (of mensontleende) grenzen. Er zijn nagenoeg evenveel meningen als publicaties over welke soort grens de voorkeur verdient. De geomorfologische of ‘natuurlijke’, ‘natuurontleende’, grenslijn onderscheidt zich van de politiek-administratieve grens door een min of meer uitgesproken overgangszone. Die wordt pas door menselijke zingeving en actie tot een lijn samengevat. Hierbij zijn er verschillende mogelijkheden: rivieren, meren, bergen, wouden, de woestijn, het moeras en de ‘cultuurplanten’; een aparte soort natuurontleende grenzen zijn *off-shore*- of niet-landgrenzen: de zee, het luchtruim en de ondergrond. Met antropogeografische grenzen worden zowel etnische, taal- en godsdienstgrenzen bedoeld, als de mathematische, juridische, militaire limieten.

Om na te gaan welke natuurlijke en welke antropogene factoren tijdens de grensbepaling als referentielijnen werden gebruikt, kan de zgn. cartografische analyse aangewend worden. Hierbij tracht men tot ruimtelijke begrenzingen te komen door elk element in zijn verbreiding te tekenen, met de keuze van de elementen en de exactheid van de tekening als imponderabilia. Bij het grensonderzoek toont deze methode aan in welke mate begrenzingen van verschillende politieke entiteiten samenvallen, ofwel op een bepaald tijdstip, ofwel in de loop van een historische periode.

¹ J. Barr, *A line in the sand. Britain, France and the struggle that shaped the Middle East*, London, 2011, p. 375. Dat de terroristische organisatie IS, bij de poging tijdens het tweede decennium van de 21^e eeuw een kalifaat op te richten, de hashtag *#SykesPicotover* gebruikte, is dus niet zo verwonderlijk.